

Kriminaliteta v Sloveniji v letu 1971

(po podatkih organov za notranje zadeve)

Dušan Purkart, inšpektor RSNZ

Uporabljeni so številčni podatki za obdobje od 1. 12. 1970 do 1. 12. 1971. Tudi za prejšnja leta so bila upoštevana enaka obdobja.

Primerjalni podatki števila kaznivih dejanj, osumljencev za kazniva dejanja z znanimi osumljenci in kaznivih dejanj z neznanimi storilci so za zadnjih 5 let takile:

Tabela 1: Kriminaliteta in storilci v l. 1967—1971

Kazniva dejanja in osumljenci	1967	1968	1969	1970	1971
	Število				
Vsa kazniva dejanja	25 369	24 116	23 878	23 974	26 887
Ugotovljeni osumljenci	16 114	15 967	16 019	14 887	14 468
Kazniva dejanja z znanimi osumljenci	17 091	16 901	16 748	16 626	17 921
Kazniva dejanja z neznanimi storilci	8 278	7 215	7 130	7 356	8 966

INDEKS 1967 = 100

Vsa kazniva dejanja	100	95,1	94,1	94,5	105,9
Ugotovljeni osumljenci	100	99,1	99,4	92,4	89,8
Kazniva dejanja z znanimi osumljenci	100	98,8	97,8	97,3	104,8
Kazniva dejanja z neznanimi storilci	100	87,2	86,2	88,8	108,3

I. Splošni podatki o kriminaliteti in njeni sestavi za leto 1971

Organi za notranje zadeve so v omenjenem obdobju v Sloveniji obravnavali 26 887 kaznivih dejanj, pri katerih so obstajali razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje (v nadaljnjem besedilu kaznivih dejanj); to je 2913 (12,2 %) več kot v letu 1970.

Primerjava vseh podatkov za vsa leta za nazaj je podana v tabelah članka Kriminaliteta v Sloveniji (Revija za kriminalistiko in kriminologijo 1969).

V Sloveniji pride na 10 000 prebivalcev 137 kaznivih dejanj.

Tabela 2: Kazniva dejanja po poglavjih KZ v l. 1971

Kazniva dejanja zoper	Število kaznivih dejanj	Odstotek od vseh k. d.
— ljudstvo in državo	44	0,16
— človeštvo in mednarodno pravo	—	—
— življenje in telo	2 639	9,82
— svobodo in pravice državljanov	654	2,43
— delovno razmerje	21	0,08
— čast in dobro ime	162	0,60
— osebno dostojanstvo in moralo	382	1,42
— zakonsko zvezo in rodbino	188	0,70
— človeško zdravje	34	0,13
— narodno gospodarstvo	869	3,23
— družbeno in zasebno premoženje	19 494	72,50
— splošno varnost ljudi in premoženja	150	0,56
— pravosodje	169	0,63
— javni red in pravni promet	1 154	4,29
— uradno dolžnost	927	3,45
Skupaj	26 887	100

Kot v preteklih letih tudi v letu 1971 ni bistvenih premikov v notranji sestavi. Znova je nekoliko narastla splošna kriminaliteta.

Organi za notranje zadeve so v letu 1971 na območju posameznih uprav javne varnosti obravnavali naslednje število kaznivih dejanj:

Tabela 3: Kazniva dejanja po upravah JV

Uprava javne varnosti	Število kaznivih dejanj	Odstotek od vseh k. d.
Celje	4 521	16,82
Nova Gorica	683	2,54
Koper	1 815	6,75
Kranj	1 810	6,73
Ljubljana	7 881	29,31
Maribor	7 205	26,80
Murska Sobota	1 684	6,26
Novo mesto	1 288	4,79
Skupaj	26 887	100

V Sloveniji je bilo največ kaznivih dejanj storjenih na območju mesta Ljubljane; tu je bilo obravnavanih 4707 (ali 17,51 %) od celotnega števila kaz. dejanj. Na območju mesta Maribora je bilo obravnavanih 2855 ali 10,61 %, v mestu Celju pa 1025 (ali 3,81 %).

B. SPLOŠNA KRIMINALITETA

Na splošno kriminaliteto pride 25 020 (ali 93,06 %) vseh v letu 1971 obravnavanih kaznivih dejanj (leta 1970 — 22 081 ali 92,10 %).

Od splošne kriminalitete pride na kazniva dejanja zoper življenje in telo 2639 (10,55 %), na kazniva dejanja zoper zasebno in družbeno premoženje 19 494 (77,91 %), na kazniva dejanja zoper osebno dostojanstvo in moralo 382 (1,52 %) in na druga kazniva dejanja 2505 (10,02 %).

Kljub povečanemu številu kaznivih dejanj splošne kriminalitete so se v odstotkih zvišala le kazniva dejanja zoper zasebno in družbeno premoženje, druga kazniva dejanja te vrste pa so v odstotkih celo nižja kot leta 1970.

Kazniva dejanja zoper življenje in telo:

Število kaznivih dejanj zoper življenje in telo je v letu 1971 narastlo na 110 (4,3 %), vendar gre za povečanje na račun lažjih primerov tovrstnega hudodelništva.

Obravnavanih je bilo 77 naklepnih ubojev, 10 ubojev iz malomarnosti, 9 detomorov, 594 hudih telesnih poškodb, 1439 lahkih telesnih poškodb in 510 drugih kaznivih dejanj iz XII. poglavja KZ.

Kaznivih dejanj zoper življenje in telo je največ na območju UJV Maribor (988), Celje (506), Ljubljana (411) in Murska Sobota (301). Tudi pri najhujših prestopkih (naklepnih ubojih) je na prvem mestu Maribor s 33 primeri, sledi Ljubljana z 12 primeri, Celje z 8 primeri in Murska Sobota s 7 primeri.

Motivi, ki so storilce peljali k storitvi tovrstnih kaznivih dejanj, se ne ločijo bistveno od tistih iz prejšnjih let. Najbolj pogosten spremljevalec teh prestopkov je še vedno alkohol, ker pospešuje neobvladane reakcije tako napadalca kot žrtve.

Kazniva dejanja zoper zasebno in družbeno premoženje

V letu 1971 se je znova povečalo število kaznivih dejanj zoper zasebno in družbeno premoženje, in to za 2658 (15,8 %). Povečanje tovrstnih

prestopkov smo sicer opazili tudi v prejšnjih letih, vendar ni bilo tako veliko kot l. 1971. Obravnavanih je bilo: 4844 vlomnih tatvin, 69 velikih tatvin, 459 žepnih tatvin, 1478 tatvin koles in motornih koles, 1430 odvzemov motornih vozil, 8266 navadnih tatvin, 181 zatajitev, 999 goljufij, 181 ropov in roparskih tatvin ter 1587 drugih kaznivih dejanj.

Povečanje je opazno pri vseh vrstah premoženjskih prestopkov, manj je le goljufij, kazniva dejanja odvzema motornega vozila pa ostajajo na isti ravni. Pri slednjih se je prejšnje hitro naraščanje v zadnjih letih umirilo.

Storilci so s kaznivimi dejanji zoper zasebno in družbeno premoženje povzročili za 67 249 927 din škode.

Veliko povečanje pri splošni kriminaliteti vidimo pri **vlomnih tatvinah**. V primerjavi z letom 1970 so se ti prestopki zvečali za 853 (21 odstotkov) primerov. Ta kazniva dejanja nenehno naraščajo, tako na škodo družbenega kot zasebnega premoženja.

Pri vlomih je treba omeniti, da storilci čedalje pogosteje uporabljajo motorna vozila, in tako delujejo na zelo širokih območjih.

Vlomnih tatvin je bilo uspešno raziskanih 2471 (50 %), medtem ko je ta odstotek leta 1970 znašal 53. Nekaj več kot 1/3 vlomnih tatvin gre v škodo družbenega premoženja. V zadnjem času je bilo nekaj hujših vlomnih tatvin v poslovne prostore gospodarskih in negospodarskih organizacij; storilci so tam samo izropali blagajne. Nekaj je tudi primerov, da so odnesli po več sto kilogramov težko blagajno, ter jo odprli na varnem kraju. Pogostni so tudi primeri odnašanja ročnih blagajn, čeprav v njih navadno ni večje vsote denarja. Storilci dokaj uspešno uporabljajo razno ročno izdelano ali kupljeno orodje pri vlomih v blagajne. Najpogostnejši objekti napada zoper družbeno premoženje so gostinski in trgovski lokali, skladišča, uradi in pisarne, kioski ter razne delavnice.

V škodo zasebnega premoženja so najpogostnejše vlomne tatvine v avtomobile. Teh kaznivih dejanj je bilo v letu 1971 1200, občutno več kot leta 1971 (793). Storilci vlamljajo v avtomobile z različnimi nameni; največkrat si hočejo pridobiti tehnične predmete in avtomobilske dele, v zadnjih letih pa tudi vozniška in prometna dovoljenja, da jih potem neupravičeno uporabljajo v razne namene.

V stanovanja oškodovancev je bilo vlomljeno 764-krat, v domove delavcev 206-krat, sledijo

počitniške hišice, gospodarska poslopja, drvarnice in drugo.

Storilci v škodo zasebnega premoženja kradejo denar in dragocenosti, tehnične predmete, razno orodje, pa tudi oblačilne predmete.

Z vlomi povzročena škoda na družbenem in zasebnem premoženju znaša 7,191.861 din.

Število žepnih tatvin je v zadnjih letih nekoliko mirovalo, v obravnavanem letu pa se je spet dvignilo. Vpisanih je bilo 459 primerov (za 22 % več kot leta 1970). Največ žepnih tatvin je v mestih, zlasti v Ljubljani. Storilci svoje žrtve najpogosteje napadajo v večjih trgovinah, na prevoznih sredstvih mestnega prometa, na trgih in postajališčih. Raziskanih je bilo le 29 % primerov, to je spet slabši izid kot v prejšnjih letih.

Tatvine koles (1177) so bile v primerjavi z letom 1970 (936) spet številnejše. Tudi pri tej vrsti prestopništva izid preiskovanja ni zadosten, saj je neraziskanih ostalo 65,2 % primerov, torej je odkrivanje dosti slabše kot v prejšnjem letu (58,5 %).

Tatvine motornih vozil so narasle le za 3 primere (301). Tudi izid raziskovanja je spet precej manj ugoden (73,1 %) kot v prejšnjem letu (tedaj je ostalo neraziskanih 67,1 % primerov).

Odvzem motornih vozil: v obravnavanem letu prvič opazimo zmanjšanje števila odvzemov motornih vozil. Zapisanih je bilo 1430 primerov; to je za 17 primerov ali 1,2 % manj kot v letu 1970. Neraziskanih je ostalo 36,4 % (leta 1970 — 38,1 %). Storilci so z odvzemom motornih vozil povzročili za 919.356 din škode.

Navadnih tatvin je bilo zapisanih 8266, to je za 18 % več kot v letu 1970 (7022). Najbolj pogostne so tatvine s škodo do 250 din, in sicer 2419 primerov; v 2178 primerih je škoda znašala do 500 din, v 1772 do 1000 din, le v 77 primerih pa so storilci odnesli denar ali predmete v vrednosti nad 8000 din. Skupna škoda, ki so je povzročili, znaša 7,441.923 din (leta 1970 — 5,437.133 din).

Storilci tudi pri navadnih tatvinah najpogosteje odnašajo denar in dragocenosti in razne tehnične predmete, v zadnjem obdobju pa močnejše narašča število tatvin delov motornih vozil.

Zatajitve: tudi to prestopništvo je za 5,8 % naraslo; obravnavanih je bilo 181 kaznivih dejanj. Tu je odsotek raziskanih še bolj ugoden kot v prejšnjem letu, saj je bilo raziskanih prek 80 % primerov.

Goljufij je bilo v obravnavanem letu občutno manj v primerjavi s prejšnjimi leti. Zapisanih je bilo 999 primerov, to je za 12 % manj kot v prejšnjem letu (1970 — 1132). Raziskanih jih je bilo 97,7 %, prejšnje leto pa 97,3 %.

Močno so se pomnožili **ropi in roparske tatvine** in sicer za 37 %, zlasti tako imenovani cestni ropi; njihova posebnost je, da se storilec na rop ne pripravi, temveč izrabi priložnost. Pri teh dejanjih gre doslej še za primitivne in grobe oblike napada (trganje torbic, trganje ur z roke, jemanje denarnic).

Od 181 primerov so organi javne varnosti raziskali 69,6 %; ta izid je precej slabši kot v letu 1970 (78,1 %).

Kazniva dejanja zoper varnost ljudi in premoženja

V letu 1971 so organi za notranje zadeve obravnavali 310 požigov, torej se je število v primerjavi z letom 1970 zvišalo za 94,5 % (1970 — 159). Povečanje števila požigov gre predvsem na račun zasebnega premoženja.

Naklepnih požigov je bilo 160, in sicer 133 na zasebnem premoženju, požigov iz malomarnosti pa 150, od tega 84 na zasebnem premoženju.

Raziskanih je bilo 216 (69,7 %). Naklepnih požigov so raziskali 68 ali 42,5 %; ta izid je slabši kot v letu 1970 (58,5 %).

Spolni prestopki

Kaznivih dejanj zoper osebno dostojanstvo in moralno je bilo skupaj 382; število se je zvišalo za 39 (11,37 %). Najštevilnejša so posilstva: obravnavanih jih je bilo 228, za 34 primerov več kot v letu 1970. Dosti teh kaznivih dejanj ostane le pri poskusu. Organom javne varnosti je v letu 1971 uspelo raziskati 358 kaznivih dejanj zoper osebno dostojanstvo in moralno; to pomeni 93,7 % vseh primerov (leta 1970 — 95,1 %). Posilstev je bilo raziskanih 209 ali 91,7 % (leta 1970 — 91,8 %).

Mladinska kriminaliteta

Organi za notranje zadeve so v letu 1971 obravnavali 2213 mladoletnikov, ki so bili osumljeni kaznivega dejanja. To je za 12,4 % več kot v letu 1970. Obravnavani mladoletniki so storili 3549 kaznivih dejanj, za 6,4 % več kot v letu 1970 (3336). V skupnem številu kaznivih dejanj

pomenijo kazniva dejanja mladoletnikov za skoraj 1 % manj kot v letu 1970 (tedaj je ta odstotek znašal 14,1).

Tabela 4: Kazniva dejanja mladoletnikov

Kazniva dejanja zoper	Št. k. d.		% glede na vsa obrav. k. d.	
	1970	1971	1970	1971
— življenje in telo	184	221	7,3	8,4
— svobodo in pravice državljanov	24	45	4,4	6,8
— osebno dostojanstvo in moralo	53	47	15,5	12,3
— narodno gospodarstvo	46	29	5,9	3,3
— družbeno in zasebno premoženje	2900	3119	17,2	16,0
— splošno varnost ljudi in premoženja	20	10	4,7	3,1
— javni red in pravni promet	75	49	7,9	4,2
— uradno dolžnost	16	16	1,5	1,8
— druga kaz. dejanja	18	13	3,5	2,3
Skupaj	3336	3549	14,1	13,2
Obravnavani mladoletniki	1968	2213	13,5	15,3

(Odstotki obravnavanih mladoletnikov veljajo za skupno število vseh obravnavanih kaznivih dejanj in osumljencev.)

Mladoletnikov je največ pri premoženjskih prestopkih. Med obravnavanimi mladoletniki je bilo več povratnikov, zlasti gojencev iz VPD in drugih vzgojnih zavodov; ti so kazniva dejanja zagrešili med begom.

Pogostnejše so mladoletne združbe; nastajajo po večjih mestih, se motorizirajo, delujejo na širšem območju in so dokaj predrzne. Mladoletniki so v združbah sodelovali pri 772 kaznivih dejanjih, pri 896 kaznivih dejanjih pa so v združbi mladoletnikov sodelovale tudi polnoletne osebe.

C. GOSPODARSKA KRIMINALITETA

Gospodarska kriminaliteta zajema kazniva dejanja iz XIX. in XXIV. poglavja KZ (kazniva dejanja zoper narodno gospodarstvo in zoper uradno dolžnost). Skupno število kaznivih dejanj se je v letu 1971 zmanjšalo za 25 (1,4 %). Tako

je bilo odkritih 1796 primerov, v letu 1970 pa 1821.

Kaznivih dejanj zoper narodno gospodarstvo je bilo 869 (11,5 % več kot v letu 1970). 105 primerov zadeva nevestno gospodarsko poslovanje, 160 nedovoljeno trgovino, 68 kupčevanje s tujo valuto in zlatom, 83 davčne zatajitve, 269 gozdno tatvino in uničevanje gozdov, 106 nezakonit lov in ribolov ter 78 druga kazniva dejanja.

Precej več je bilo obravnavanih kaznivih dejanj kupčevanja s tujo valuto in zlatom (29), gozdnih tatvin in uničevanja gozdov (63), nevestnega gospodarskega poslovanja (16), manj pa nedovoljene trgovine (24) ter nezakonitega lova in ribolova (11).

Organi za notranje zadeve so v letu 1971 odkrili 927 kaznivih dejanj zoper uradno dolžnost (za 11 % manj kot v letu 1971). Odkritih je bilo 356 poneverb, 148 zlorab uradnega položaja iz koristoljubnosti, 91 primerov dajanja in jemanja podkupnine, 95 neupravičene uporabe, 29 zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic ter 208 drugih kaznivih dejanj.

Zmanjšanje tega prestopništva gre predvsem na račun manj odkritih poneverb, zlorab uradnega položaja iz koristoljubnosti in neupravičene uporabe; nekoliko več je bilo odkritih le podkupovanj ter zlorab uradnega položaja in uradnih pravic.

Od vse gospodarske kriminalitete (1796 kaznivih dejanj) je služba javne varnosti odkrila 52,7 % (leta 1970 — 57,4 %), same delovne organizacije pa so naznanile 34,4 %, to je za 6,8 % več kot v letu 1970 (27,6 %).

II. Odkrivanje in raziskovanje kaznivih dejanj

Organi za notranje zadeve so v letu 1971 od vseh 26 887 kaznivih dejanj odkrili s svojo dejavnostjo 4293 ali 15,96 %. Leto poprej so odkrili 4710 kaznivih dejanj (19,73 %). Oškodovani državljanji so naznanili 16 219 kaznivih dejanj ali 60,32 odstotka (1970 — 13 580 ali 57,28 %). Oškodovane delovne organizacije so naznanile 4710 ali 17,52 % kaznivih dejanj (1970 — 4063 ali 17,02 %), neškodovani državljanji 1637 ali 6,09 % (1970 — 1082 ali 4,53 %). Inšpekcijske službe so v obravnavanem letu odkrile 28 ali 0,1 % kaznivih dejanj, enako kot leta 1970.

Od skupnega števila (26 887) kaznivih dejanj jih je ostalo neraziskanih 33,3 %; to je dokaj

slabši uspeh kot v letu 1970, ko jih je ostalo neraziskanih 30,7 %.

Po posameznih upravah javne varnosti so ostali neraziskani naslednji odstotki kaznivih dejanj: Celje — 31,2 (lani 29,8), Nova Gorica — 27,5 (26,7), Ljubljana — 43,2 (37,5), Maribor — 27,4 (27), Murska Sobota — 23,6 (18,6) in Novo mesto — 30 (31,6).

Tabela 5: Neraziskana kazniva dejanja splošne kriminalitete

Kazniva dejanja zoper	Odstotek	Število
— življenje in telo	29	1,1
— svobodo in pravice državljanov	7	1,1
— čast in dobro ime	1	0,6
— osebno dostojanstvo in moralo	24	6,3
— človeško zdravje	2	0,6
— družbeno in zasebno premoženje	8818	45,2
— splošno varnost ljudi in premoženja	9	6,0
— javni red in pravni promet	4	0,3

Odstotek neraziskanih kaznivih dejanj velja za število vseh obravnavanih kaznivih dejanj. V letu 1971 znaša odstotek pozneje raziskanih kaznivih dejanj 40,6, to pa je slabše kot v letu 1970 (tedaj je bil 42).

Raziskovanje premoženjske kriminalitete

V skupnem številu (8966) neraziskanih kaznivih dejanj je bilo 8818 (98,65 %) premoženjskih prestopkov (prejšnje leto — 98,67 %).

Od 19 494 kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje, kolikor so jih obravnavali organi javne varnosti, je ostalo neraziskanih 45,2 % (leta 1970 — 43 %).

Veča se zlasti število neraziskanih hujših kaznivih dejanj, predvsem vlomnih tatvin. Na uspešnost vplivajo razni dejavniki: čedalje večja gibljivost storilcev, manj klasičnih sledov, pogostejše spremembe pri načinu njihovega delovanja.

Vlomnih tatvin se ni posrečilo raziskati 2373 ali 50 % (leta 1970 — 47 %), vendar je treba pripomniti, da se vlomilske skupine, ki delujejo na širšem območju, pogosto odkrivajo v naslednjem letu. Tatvin koles in motornih vozil je ostalo neraziskanih 66,8, žepnih tatvin 71, ropov in roparskih tatvin 30,4, navadnih tatvin 50,8, goljufij 2,3 odstotka.

Uspeh raziskovanja v primerjavi z letom 1970 je dokaj slabši, in sicer pri tatvinah koles in motornih koles 6,2 %, pri žepnih tatvinah 2,3 %, pri ropih in roparskih tatvinah 8,5 %, navadnih tatvinah 1,4 %; le pri goljufijah je odstotek neraziskanih kaznivih dejanj enak kot v prejšnjem letu.

Pri teh prestopkih na raziskovanje negativno vpliva dejstvo, da je veliko storilcev brez stalnega bivališča in priložnostnih storilcev.

Za raziskovanje so posebno zahtevne tatvine, storjene na prevoznih sredstvih in na drugih javnih krajih, zlasti v večjih mestih.

Pri premoženjskih prestopkih je odstotek kaznivih dejanj, pri katerih storilci niso znani v trenutku, ko se zve za kaznivo dejanje, navadno precej visok. Uspešnost poznejšega odkrivanja prikazujejo naslednji podatki:

Tabela 6: Uspešnost poznejšega odkrivanja

Kazniva dejanja	Kaz. dej. z nez. stor.	% od skup. št.	Odstotek	
			raz. poz.	ostalo neraz.
— vlomi	4116	85,0	42,3	57,7
— tatvine koles in motornih koles	1478	90,1	23,3	76,7
— žepne tatvine	388	84,5	16,0	84,0
— rop in roparske tatvine	138	76,2	60,1	39,9
— druge tatvine	6087	73,6	31,7	68,3
— goljufije	183	18,3	87,4	12,6

Ta preglednica kaže, da je bilo precej več pozneje odkritih storilcev le pri goljufijah (v letu 1970 — 80 %), pri vseh drugih v tabeli prikazanih kaznivih dejanj pa so podatki precej manj ugodni.

Izidi raziskovanja veljajo za obdobje enega statističnega leta. Znano pa je, da se kazniva dejanja raziskujejo tudi v poznejših letih, s čimer se število neraziskanih kaznivih dejanj

zmanjša. Tako je bilo npr. samo vlomnih tatvin iz leta 1970 v obravnavanem letu raziskanih 123.

Razčlemba stanja kriminalitete in njenih oblik kaže, da bo neznane storilce čedalje težje odkri-

vati, zato bodo morali organi za notranje zadeve posvečati več pozornosti preprečevalni dejavnosti.

UDC 343:312.7(497.12)

Criminality in Slovenia in 1971

Dušan Purkart, Inspector, Secretariat for Internal Affairs of the SR of Slovenia

From December 1st 1970 to December 30th 1971 the police in Slovenia dealt with 26 887 offences (12,2% more than in 1970). Among them, there were 19 494 (72,5%) offence against social and private property. These offences show in 1971 an increase again. The increase has been noted within all kinds of offences against property, most at burglaries,

pick-pocketing, and robberies. The number of false pretences has decreased.

33,3% of all the offences have remained uncleared (that is 2,6% more than in 1970). Among offences against property, however, the proportion of the uncleared offences is as high as 45,2% or 8818.